

Dodelijke ongevallen in de privésfeer

Wim van den Berg

Jaarlijks overlijden in Nederland ruim 5 duizend personen door een niet-natuurlijke doodsoorzaak. Bij twee op de vijf van hen gaat het om een ongeval in de privésfeer. In 2003 hadden 2,4 duizend Nederlandse ingezetenen een dodelijk privé-ongeval, bijna 4 procent meer dan in 2002.

De slachtoffers van een privé-ongeval zijn voor het merendeel vrouwen in de hogere leeftijdsklassen die overlijden aan de complicaties van fracturen na een val. In alle gevallen van niet-natuurlijke dood (of twijfel daarover) moet een politiearts worden ingeschakeld. Desondanks wordt minder dan de helft van de privé-ongevallen onder de aandacht gebracht van Justitie. Niet-ingezetenen die om het leven komen door een ongeval in de privésfeer zijn voor het merendeel mannen, bij wie relatief vaak een overdosis alcohol en/of drugs tot de dood heeft geleid.

Het domein van ongevallen in de privésfeer is niet scherp gedefinieerd, maar er is wel altijd sprake van een niet-natuurlijke dood. Meestal vindt een privé-ongeval plaats in of om de woning, in openbare gebouwen of in de recreatieve sfeer (park, strand, natuur etc.). Ongevallen tijdens het sporten worden ook gerekend tot de ongevallen in de privésfeer.

Slachtoffers van verkeers-, bedrijfs- en vliegongevallen en van (zelf)moord en doodslag – eveneens niet-natuurlijke doodsoorzaken – blijven buiten beschouwing. Ook buiten beschouwing blijven sterfgevallen waarbij wel sprake is van niet-natuurlijke dood, maar waarbij het niet duidelijk is of het een ongeval betreft of dat er opzet in het spel is.

Tenzij anders vermeld, hebben de aantallen die in dit artikel worden gepresenteerd betrekking op personen die op het tijdstip van overlijden waren ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Het gaat hierbij dus om personen die formeel deel uitmaken van de in Nederland woonachtige bevolking (zie kader *Statistiek van de niet-natuurlijke dood*).

Door een niet-natuurlijke doodsoorzaak komen in Nederland naast ingezetenen jaarlijks ook ongeveer 350 personen om het leven die niet tot de Nederlandse bevolking behoren. Dit zijn onder meer toeristen en personen die illegaal in ons land verblijven. Van hen overlijden circa 80 door een privé-ongeval.

Statistiek van de niet-natuurlijke dood

Van 'niet-natuurlijke dood' is sprake als de dood is veroorzaakt door een van buitenaf komend onheil, zoals zelfdoding, een ongeval of een misdrijf. De statistiek van de niet-natuurlijke dood komt tot stand na onderlinge afstemming van de gegevens die zijn ontvangen van medici (de doodsoorzakenstatistiek) en van politie en rechtbanken.

Aan de doodsoorzakenstatistiek ligt een integrale waarneming ten grondslag van alle personen die, op het tijdstip van overlijden, in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) zijn ingeschreven.

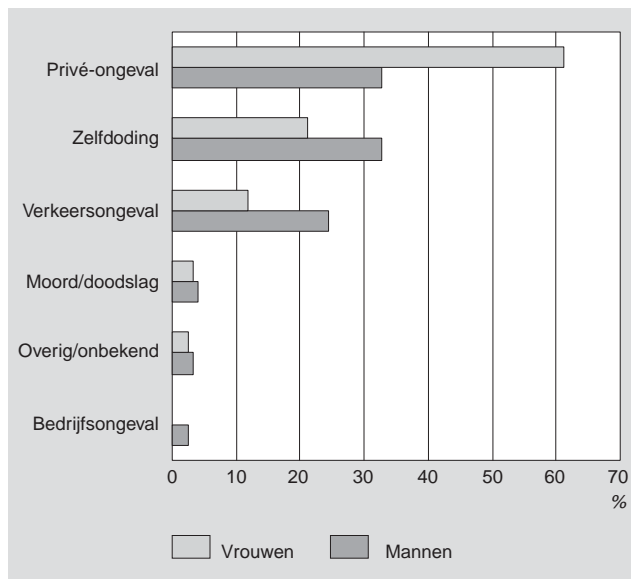
Op grond van de Wet op de lijkbezorging wordt van ieder sterfgeval, naast de afgifte van de verklaring van overlijden, ten behoeve van de statistiek een opgave gedaan van de doodsoorzaak. Deze verklaring wordt in een gesloten enveloppe overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die deze opgave voorziet van het nummer van de overlijdensakte. Vervolgens wordt de verklaring gezonden aan de medisch ambtenaar van het CBS. Deze verklaringen worden vergeleken met de gegevens uit de GBA. Alle sterfgevallen worden geteld in het jaar van overlijden.

Bij een sterfgeval geeft de behandelend arts alleen een verklaring af als hij/zij ervan overtuigd is dat de dood een natuurlijke oorzaak heeft. Is dit niet het geval, dan wordt de gemeentelijke lijkschouwer in kennis gesteld. Deze kan alsnog een verklaring van (natuurlijk) overlijden afgeven. Is ook de lijkschouwer van mening dat het een niet-natuurlijke dood betreft, dan wordt de Officier van Justitie ingelicht. Deze laat vervolgens onderzoek verrichten door de politie. Na kennisgeving van het proces-verbaal van de politie en het verslag van de lijkschouwer zal de Officier van Justitie beslissen of een gerechtelijke sectie noodzakelijk is. Of er voor de statistiek van de niet-natuurlijke dood inderdaad sprake was van niet-natuurlijke dood, wordt door het CBS uitsluitend bepaald aan de hand van de omschrijving van de toedracht van het overlijden door de schouwend arts. Het al dan niet inschakelen van Justitie is in dezen dus niet van belang.

De gegevens van de statistiek van de niet-natuurlijke dood worden ontleend aan de processen-verbaal op de parketten van de Officieren van Justitie. Aan de hand van de daar aanwezige dossiers wordt een vragenlijst ingevuld ten behoeve van de statistiek. Bij zelfdoding wordt door de politie tevens een vragenlijst ingevuld en verstuurd naar het CBS.

Als is vastgesteld dat er (al dan niet in combinatie) drugs, alcohol of medicijnen zijn gebruikt, moet voor de typering van de niet-natuurlijke dood soms de afweging worden gemaakt tussen zelfdoding en een ongeval. In het onderzoek 'Niet-natuurlijke dood' wordt er in zulke gevallen voorzichtigheidshalve van uitgegaan dat een overdosering van drugs, alcohol of medicijnen per ongeluk plaatsvond en niet als zelfdoding was bedoeld. Alleen bij voldoende documentatie (bijvoorbeeld een afscheidsbrief) wordt besloten tot de typering 'zelfdoding'.

1. Slachtoffers van niet-natuurlijke dood naar type en geslacht, 2003



Staaf 1
Slachtoffers van een privé-ongeval naar oorzaak en geslacht, 2003

	Man			Vrouw			Totaal		
	absoluut	%		absoluut	%		absoluut	%	
Val	681	66,8	1 168	83,3	1 849	76,3			
Object	17	1,7	10	0,7	27	1,1			
Verbranding	23	2,3	23	1,6	46	1,9			
Verdrinking	64	6,3	20	1,4	84	3,5			
Verstikking	67	6,6	48	3,4	115	4,7			
Overdosis	86	8,4	28	2,0	114	4,7			
Anders/onbekend	82	8,0	106	7,6	188	7,8			
Totaal	1 020	100	1 403	100	2 423	100			

Oorzaak, leeftijd en geslacht

In 2003 zijn in Nederland 5,4 duizend personen om het leven gekomen door een niet-natuurlijke doodsoorzaak. De privé-ongevallen vormen met 2,4 duizend slachtoffers de grootste groep in dit totaal van zelfdoding, moord/doodslag en ongevallen (grafiek 1). Binnen de privé-ongevallen hebben vrouwen een beduidend groter aandeel dan mannen (respectievelijk 58 en 42 procent).

Voor mannen en vrouwen tezamen wordt in ruim driekwart van de sterfgevallen het ongeval in de privésfeer veroorzaakt door een val. Bij vrouwen is het aandeel van val aanmerkelijk hoger dan bij mannen (respectievelijk 83 en 67 procent; staaf 1).

Verder hebben 'verstikking', 'overdosering', 'verdrinking' en 'verbranding' een belangrijk aandeel in de betreffende sterfte. Bij de mannen heeft een op de twaalf dodelijke privé-ongevallen een overdosering (van geneesmiddelen, alcohol of drugs) als oorzaak. Het aantal sterfgevallen door een privé-ongeval neemt toe met de leeftijd en is in alle afzonderlijke leeftijdsklassen tot 80 jaar bij mannen hoger dan bij vrouwen.

Uitgedrukt per 100 duizend van de bevolking blijft dit beeld grotendeels intact. Hoewel dit cijfer in alle leeftijdsklassen

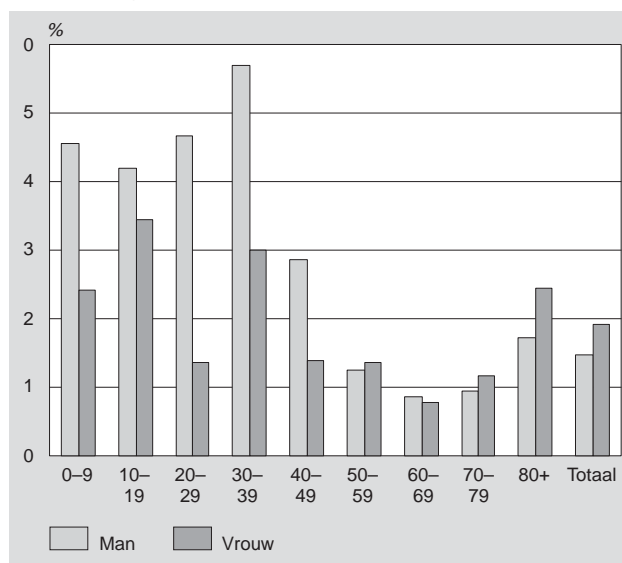
tot 80 jaar voor mannen veel hoger is dan voor vrouwen, is het voor alle leeftijden tezamen bij vrouwen hoger dan bij mannen (respectievelijk 17,1 en 12,7 per 100 duizend). De verklaring hiervoor ligt in het feit dat driekwart van alle vrouwen die overlijden door een privé-ongeval 80 jaar of ouder is, en dat het aantal vrouwelijke slachtoffers van 80 jaar of ouder (1037 in 2003) 2,5 keer groter is dan het aantal mannelijke slachtoffers van deze leeftijd (staat 2). Voor mannen bedraagt de mediaan van de leeftijd bij overlijden ten gevolge van een privé-ongeval 76,5 jaar, tegen 86,4 jaar voor vrouwen.

Staat 2
Slachtoffers van een privé-ongeval naar leeftijd en geslacht, 2003

	Man			Vrouw			Totaal		
	absoluut	%		absoluut	%		absoluut	%	
0-9 jaar	35	3,4	13	0,9	48	2,0			
10-19 jaar	12	1,2	6	0,4	18	0,7			
20-29 jaar	27	2,6	4	0,3	31	1,3			
30-39 jaar	64	6,3	22	1,6	86	3,5			
40-49 jaar	78	7,6	29	2,1	107	4,4			
50-59 jaar	81	7,9	59	4,2	140	5,8			
60-69 jaar	97	9,5	52	3,7	149	6,1			
70-79 jaar	196	19,2	181	12,9	377	15,6			
80 jaar of ouder	430	42,2	1 037	73,9	1 467	60,5			
Totaal	1 020	100	1 403	100	2 423	100			

De sterfte door een privé-ongeval per 100 duizend van de gemiddelde bevolking is bij mannen tot de leeftijd van circa 90 jaar hoger dan bij vrouwen. Ook als wordt gestandaardiseerd voor verschillen in de leeftijdsopbouw, is de sterfte per 100 duizend van de gemiddelde bevolking bij mannen hoger dan bij vrouwen (staat 3). Hoewel er dus veel meer vrouwen dan mannen overlijden aan (de gevolgen van) een privé-ongeval, is voor mannen de kans om door een privé-ongeval om het leven te komen (16,8 per 100 duizend) een kwart groter dan voor vrouwen (13,3 per 100 duizend).

2. Aandeel van privé-ongevallen in de totale sterfte naar leeftijds-klasse en geslacht, 2003



Staat 3
Slachtoffers van een privé-ongeval naar oorzaak, leeftijd en geslacht, 2003

	Val	Object	Verbranding	Verdrinking	Verstikking	Overdosis	Anders/ onbekend	Totaal
<i>absoluut</i>								
Man	681	17	23	64	67	86	82	1 020
Vrouw	1 168	10	23	20	48	28	106	1 403
Totaal	1 849	27	46	84	115	114	188	2 423
<i>per 100 000 van de gemiddelde bevolking</i>								
Man								
0- 9 jaar	0,6	0,2	0,4	1,2	0,7	0,1	0,3	3,6
10-19 jaar	0,2	0,1	0,0	0,6	0,3	0,0	0,0	1,2
20-29 jaar	0,2	0,1	0,0	0,4	0,2	1,3	0,5	2,7
30-39 jaar	0,6	0,2	0,3	0,5	0,3	2,6	0,4	4,9
40-49 jaar	2,6	0,1	0,2	0,4	0,3	2,1	0,5	6,2
50-59 jaar	3,6	0,1	0,3	1,1	0,8	0,8	0,6	7,3
60-69 jaar	8,0	0,4	0,3	1,8	1,0	0,3	1,7	13,4
70-79 jaar	33,5	0,4	0,4	0,7	3,5	0,0	4,4	43,0
80-89 jaar	149,9	2,4	1,8	1,2	7,1	0,0	11,8	174,0
90 jaar of ouder	659,6	0,0	10,6	0,0	16,0	5,3	21,3	712,8
Totaal	8,5	0,2	0,3	0,8	0,8	1,1	1,0	12,7
Totaal ¹⁾	12,2	0,2	0,3	0,8	1,0	1,1	1,2	16,8
Vrouw								
0- 9 jaar	0,0	0,2	0,1	0,2	0,8	0,0	0,1	1,4
10-19 jaar	0,0	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,0	0,6
20-29 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0	0,4
30-39 jaar	0,6	0,0	0,3	0,1	0,1	0,4	0,2	1,7
40-49 jaar	0,9	0,0	0,0	0,1	0,2	0,7	0,6	2,4
50-59 jaar	3,1	0,1	0,3	0,6	0,7	0,5	0,2	5,4
60-69 jaar	4,2	0,1	0,5	0,1	0,4	0,3	1,3	7,0
70-79 jaar	24,9	0,2	0,3	1,0	0,8	0,3	3,0	30,6
80-89 jaar	156,7	0,9	2,1	0,3	2,7	0,3	10,7	173,6
90 jaar of ouder	612,4	1,5	1,5	3,0	15,0	0,0	43,5	677,0
Totaal	14,3	0,1	0,3	0,2	0,6	0,3	1,3	17,1
Totaal ¹⁾	10,8	0,1	0,3	0,2	0,5	0,3	1,0	13,3
Sex ratio	1,13	2,16	1,31	3,51	1,88	3,10	1,18	1,27

¹⁾ Directe standaardisatie; standaardbevolking is de totale bevolking van Nederland.

In aanvulling op de bovengenoemde cijfers kan het belang van privé-ongevallen als doodsoorzaak ook worden weergegeven door de aantallen te relateren aan het totaal aantal sterfgevallen. *Grafiek 2* toont voor mannen en vrouwen per leeftijdsklasse het aandeel van privé-ongevallen in de totale sterfte. Vooral in de lagere leeftijdsklassen is dit aandeel relatief hoog, bij zowel mannen als vrouwen. Dit komt doordat de sterfte van jongeren aan belangrijke doodsoorzaken als kanker en hart- en vaatziekten nog gering is.

Bij sommige sterfgevallen moet de afweging worden gemaakt tussen typering als zelfdoding en als privé-ongeval (zie kader *Statistiek van de niet-natuurlijke dood*). In 2003 was bij bijna 300 slachtoffers van een privé-ongeval sprake van het gebruik van alcohol, drugs en geneesmiddelen, al dan niet in combinatie. Hoewel bij 111 van hen sprake was van een overdosering, is geen van deze gevallen als 'zelfdoding' getypeerd.

Gemeentegrootte

In 2003 zijn 2,4 duizend mensen door een privé-ongeval om het leven gekomen, wat overeenkomt met 14,9 slachtoffers per 100 duizend inwoners. Naar ongevalsgemeente bezien blijken er vrij grote verschillen te bestaan tussen kleine en grote gemeenten (*staat 4*). In gemeenten met minder dan 50 duizend inwoners is het aantal doden door

een privé-ongeval relatief laag: 13 of minder per 100 duizend van de gemiddelde bevolking. Vanaf de gemeentegrootteklasse van 50 tot 100 duizend inwoners neemt dit cijfer toe, tot ruim 20 per 100 duizend in gemeenten met 250 duizend of meer inwoners. De verschillen in sterfecijfers tussen de gemeentegrootteklassen kunnen niet worden verklaard uit verschillen in de leeftijdsopbouw. Ook na standaardisatie is in de gemeenten met 250 duizend of meer inwoners de sterfte door een privé-ongeval (19,7) aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde (14,9), en dit geldt ook voor mannen en vrouwen afzonderlijk. Opvallend is dat het gestandaardiseerde cijfer in alle afzonderlijke gemeentegrootteklassen voor mannen beduidend hoger ligt dan voor vrouwen.

Van de sterfgevallen waarvan de ongevalslocatie bekend is, blijkt dat 80 procent plaatsvindt in de directe woon- of verblijfomgeving: 64 procent vindt plaats in of om de woning, en 15 procent in of om het verpleeg- of verzorgingshuis.

Verloren levensjaren

Een andere manier om het belang van privé-ongevallen als doodsoorzaak te beschrijven, is door aan te geven hoe groot het aantal verloren levensjaren is. De doodsoorzakenstatistiek definieert verloren levensjaren als het aantal jaren dat men door de betreffende doodsoorzaak eerder

Staat 4
Slachtoffers van een privé-ongeval naar geslacht en grootte van de woongemeente, 2003

Aantal inwoners	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Sex ratio
	<i>absoluut</i>			<i>per 100 000 van de gemiddelde bevolking</i>			<i>per 100 000 van de bevolking gestandaardiseerd¹⁾</i>			
minder dan 10 000	36	41	77	12,2	14,0	13,1	16,5	11,5	13,8	1,43
10 000 tot 20 000	144	176	320	11,7	14,3	13,0	15,8	11,5	13,4	1,37
20 000 tot 50 000	292	398	690	10,9	14,6	12,7	14,3	11,5	12,8	1,24
50 000 tot 100 000	178	239	417	13,4	17,5	15,5	18,1	13,3	15,1	1,36
100 000 tot 150 000	113	148	261	14,3	18,0	16,1	18,4	14,1	16,5	1,30
150 000 tot 250 000	86	139	225	12,6	19,9	16,3	17,4	16,1	17,3	1,08
250 000 of meer	169	262	431	16,6	24,8	20,8	21,4	17,8	19,7	1,20
Totaal (incl. onbekend)	1 020	1 403	2 423	12,7	17,1	14,9	16,8	13,3	14,9	1,26

¹⁾ Directe standaardisatie; standaardbevolking is de totale bevolking van Nederland.

overlijdt dan op grond van de levensverwachting zou mogen worden aangenomen.

Vrouwen die in 2003 door een privé-ongeval omkwamen, waren gemiddeld 81,0 jaar oud. Op deze leeftijd bedraagt de levensverwachting voor vrouwen nog 7,9 jaar. Mannen overlijden vaak veel eerder door een privé-ongeval: zij zijn dan gemiddeld 67,3 jaar oud. Volgens de overlevingstafel voor 2003 zouden zij nog 13,7 jaar voor de boeg hebben. Hoewel het aantal vrouwen dat door een privé-ongeval overlijdt veel hoger is dan het aantal mannen, is door genoemde verschillen het totaal aantal verloren levensjaren door een privé-ongeval bij de mannen beduidend hoger dan bij vrouwen (respectievelijk 17,1 en 13,3 duizend; zie *staat 5*).

Staat 5
Slachtoffers van een privé-ongeval en verloren levensjaren naar leeftijd en geslacht, 2003

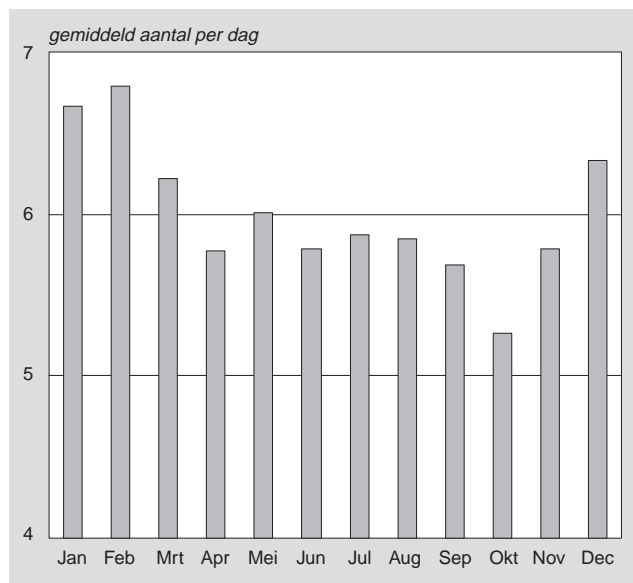
	Slachtoffers			Verloren levensjaren		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
0- 9 jaar	35	13	48	2 555	1 021	3 576
10-19 jaar	12	6	18	736	404	1 140
20-29 jaar	27	4	31	1 375	226	1 601
30-39 jaar	64	22	86	2 720	1 013	3 733
40-49 jaar	78	29	107	2 596	1 056	3 652
50-59 jaar	81	59	140	1 920	1 648	3 568
60-69 jaar	97	52	149	1 536	980	2 517
70-79 jaar	196	181	377	1 811	2 004	3 815
80 jaar of ouder	430	1 037	1 467	1 875	4 934	6 810
Alle leeftijden	1 020	1 403	2 423	17 125	13 287	30 411
Alle leeftijden (%)	42,1	57,9	100	56,3	43,7	100

Ongevalsemaand

Gemeten over de periode 1996-2003 vinden dagelijks gemiddeld ruim 6 personen de dood door een ongeval in de privé-sfeer. Dit aantal is het laagst in de maand oktober (5,3 per dag) en neemt in de volgende maanden gelijkmatig toe. De hoogste waarden worden bereikt in de wintermaanden januari en februari, met dagelijks gemiddeld 6,7 en 6,8 dodelijke slachtoffers.

De verschillen in oorzaak tussen de maanden zijn relatief gering. Het aandeel van 'val' is in alle maanden ten minste 73 procent. Verdrinking als oorzaak komt, zoals te verwachten, iets vaker voor in de zomermaanden juli en augustus. Het hogere aandeel van 'verbranding' in de maand

3. Slachtoffers van een privé-ongeval naar ongevalsmaand, 1996/2003



januari hangt samen met het aantal personen dat het leven heeft verloren door de cafébrand in Volendam in de nieuwjaarsnacht 2000/2001.

Doodsoorzakenstatistiek en/of rechtbankdossiers als bronbestand

'Val', of de complicaties daarvan, vormt verreweg de belangrijkste doodsoorzaak bij een privé-ongeval. Van een groot deel van deze sterfgevallen is bij de arrondissementsrechtbanken echter geen dossier voorhanden. Het is aannemelijk dat een behandelend of schouwend arts (die na het overlijden de doodsoorzakenverklaring invult) in deze gevallen geen gemeentelijk lijkschouwer of politiearts inschakelt, omdat er geen opzet of misdrijf is geconstateerd. Of het betreffende sterfgeval door het CBS als 'niet-natuurlijke dood' wordt getypeerd, wordt in deze gevallen echter uitsluitend bepaald aan de hand van de omschrijving van de toedracht van het overlijden door de schouwend arts. Het al dan niet inschakelen van Justitie is dus niet bepalend voor de typering 'niet-natuurlijke dood'. Het uiteindelijke aantal slachtoffers wordt bepaald door de typering als niet-natuurlijke dood en door het al dan niet voorkomen van de betreffende persoon in de GBA.

Staat 6
Slachtoffers van een privé-ongeval (incl. niet-ingezetenen) naar oorzaak, leeftijd, geslacht en bronbestand, 2003

	Totaal			waarvan					
	Man	Vrouw	Totaal	Doodsoorzaken- bestand + recht- bankbestand		Uitsluitend doodsoorzaken- bestand		Uitsluitend recht- bankbestand ¹⁾ (=niet-ingezetenen)	
				Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Totaal (abs. = 100%)	1 086	1 422	2 508	540	542	480	861	66	19
%									
Oorzaak									
Val	63,9	82,5	74,4	53,0	69,9	82,3	91,6	18,4	37,2
Verbranding	2,3	1,7	2,0	3,5	2,8	0,8	0,9	3,1	7,0
Verdrinking	7,6	1,7	4,2	10,6	3,1	1,5	0,3	24,0	17,8
Verstikking	6,4	3,4	4,7	7,0	4,4	6,0	2,8	6,3	4,7
Overdosis	10,1	2,4	5,7	14,8	4,6	1,3	0,3	35,4	20,9
Overig	9,8	8,3	8,9	11,1	15,1	8,1	3,9	12,9	12,4
Leeftijd									
0-9 jaar	3,7	1,2	2,0	5,7	1,7	0,8	0,5	5,7	10,1
10-19 jaar	1,6	0,4	0,7	2,0	0,7	0,2	0,2	5,7	7,0
20-29 jaar	4,0	0,4	1,3	4,4	0,7	0,6	0,0	22,9	11,6
30-39 jaar	7,2	1,7	3,5	10,4	3,0	1,7	0,7	26,2	15,5
40-49 jaar	7,9	2,2	4,4	12,6	4,1	2,1	0,8	18,8	10,1
50-59 jaar	8,1	4,3	5,8	10,9	7,9	4,6	1,9	9,2	10,1
60-69 jaar	9,7	3,7	6,1	10,9	6,6	7,9	1,9	7,0	5,4
70-79 jaar	18,0	12,9	15,6	17,6	16,8	21,0	10,5	2,1	9,3
80 jaar of ouder	39,9	73,1	60,5	25,4	58,5	61,0	83,6	2,5	20,9
Gemeentegrootte ²⁾									
minder dan 10 000	2,7	1,8	2,2	2,8	1,8	2,7	1,7	4,7	3,9
10 000 tot 20 000	8,9	8,4	8,7	12,0	13,3	4,6	5,5	17,8	14,2
20 000 tot 50 000	22,9	23,7	23,4	25,0	28,4	21,3	20,7	17,8	15,9
50 000 tot 100 000	22,1	20,1	21,0	19,1	17,2	27,5	22,1	10,1	9,5
100 000 tot 150 000	13,1	13,8	13,5	13,3	10,1	12,7	16,4	8,5	10,6
150 000 tot 250 000	9,7	12,1	11,0	7,8	11,1	12,7	12,7	10,1	4,7
250 000 of meer	20,5	20,0	20,3	19,8	18,1	18,5	21,0	27,1	38,5

¹⁾ In verband met de geringe aantallen is de procentuele verdeling van de gegevens van niet-ingezetenen gebaseerd op de periode 1996/2003.

²⁾ Aantal inwoners van de ongevalsgemeente.

Van alle 2,5 duizend slachtoffers, inclusief de niet-ingezetenen, die in 2003 door een privé-ongeval zijn overleden, is van ruim de helft (480 mannen en 861 vrouwen) geen dossier aanwezig op de arrondissementsrechtbanken, terwijl ze wel voorkomen in de bestanden van de doodsoorzakenstatistiek. Deze personen zijn merendeels om het leven gekomen door een val of door de complicaties die daarop volgden: 82 procent bij de mannen en 92 procent bij de vrouwen (*staat 6* en *grafiek 4*). Bij de mannen is van hen 82 procent 70 jaar of ouder, en bij de vrouwen zelfs 94 procent. Van de sterfgevallen die zowel in de bestanden van de doodsoorzakenstatistiek als in die van de rechtbankbestanden voorkomen, is daarentegen respectievelijk 42 en 75 procent van de mannen en vrouwen 70 jaar of ouder. Voor deze groep is 'val' ook veel minder vaak de oorzaak van het ongeval: 53 procent voor de mannen en 70 procent voor de vrouwen (*grafiek 5*).

Personen die wel in Nederland overlijden maar niet zijn ingeschreven in de GBA zijn veelal toeristen of mensen die illegaal in ons land verblijven. Soms komt het voor dat van personen die wel zijn ingeschreven in de GBA na het overlijden niet kan worden achterhaald waar ze waren ingeschreven. De gegevens van deze slachtoffers zijn een onderdeel van wat hier met betrekking tot 'niet-ingezetenen' wordt gepresenteerd.

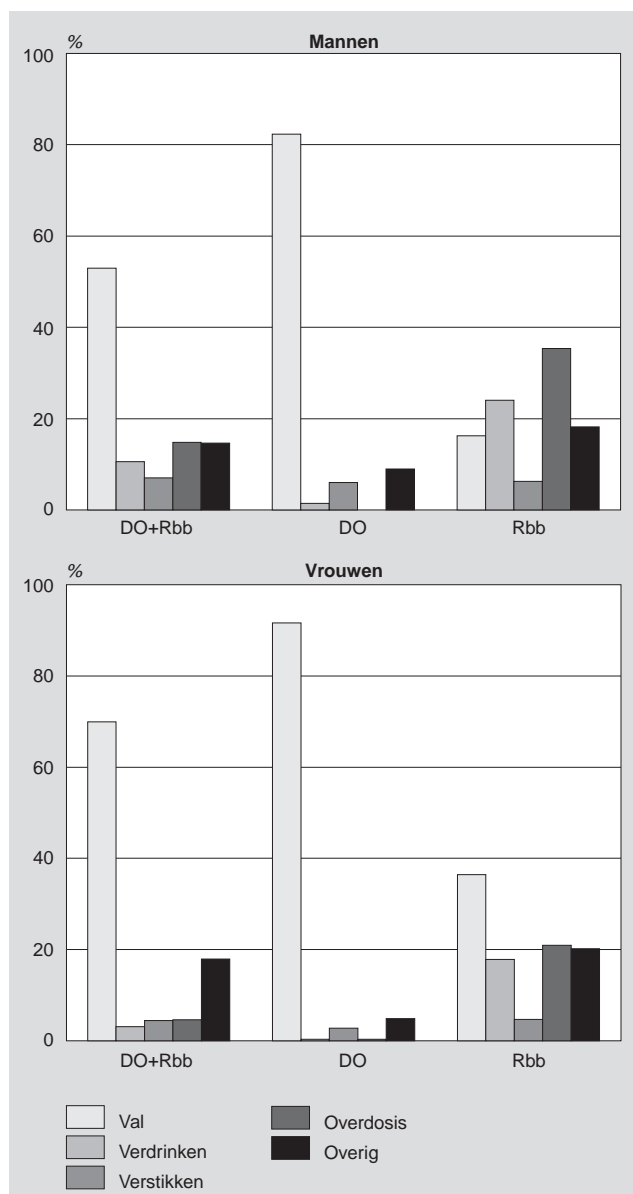
Het jaarlijks aantal niet-ingezetenen dat om het leven komt door een privé-ongeval bedraagt gemiddeld 80. In het totaal van alle gevallen van niet-natuurlijke dood hebben niet-ingezetenen een aandeel van ruim 6 procent, maar bij de privé-ongevallen is dit aandeel aanzienlijk lager (3,5

procent). Bij moord en bij bedrijfsongevallen is het aandeel van niet-ingezetenen daarentegen beduidend hoger dan gemiddeld.

Slachtoffers van een ongeval in de privé-sfeer die niet zijn ingeschreven in de GBA, verschillen in diverse opzichten van degenen die wel zijn ingeschreven. Ten eerste is 80 procent van de niet-ingezetenen van het mannelijk geslacht (80 procent), tegen 42 procent van de ingezetenen. Ze zijn op het moment van overlijden ook veel jonger: 25 procent is 50 jaar of ouder en slechts 10 procent 70 jaar of ouder (*grafiek 6*). Van de ingezetenen is 86 procent 50 jaar of ouder, en 76 procent 70 jaar of ouder.

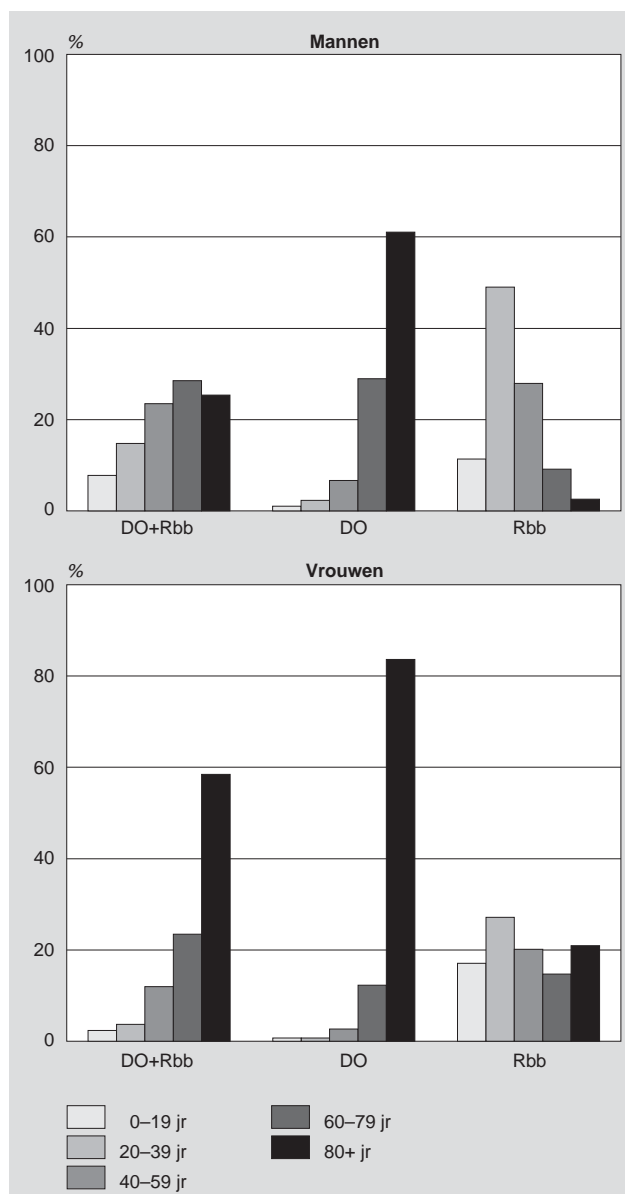
Bij de ingezetenen die door een privé-ongeval om het leven komen, is het aandeel van 'overdosis' in het totaal van de doodsoorzaken minder dan 5 procent. Dit aandeel ligt bij de niet-ingezetenen gemiddeld op 21 procent bij vrouwen en op 35 procent bij mannen. Ook 'verdrinking' komt bij de niet-ingezetenen (23 procent) veel vaker voor dan bij de ingezetenen (4 procent). Evenals bij ingezetenen het geval is, verdrinken in de zomermaanden augustus en september meer niet-ingezetenen dan in de andere maanden. Van de ingezetenen is 20 procent omgekomen door een privé-ongeval in een gemeente met 250 duizend of meer inwoners. Bij de niet-ingezetenen is dit aandeel bijna 40 procent. Ook naar overlijdensmaand zijn er verschillen. Terwijl er bij ingezetenen in januari en februari gemiddeld meer doden vallen en in de zomer het aantal doden lager ligt, zijn bij niet-ingezetenen de meeste slachtoffers juist te betreuren in de zomermaanden (juli, augustus en september). Dit hangt samen met de grotere aantallen toeristen in de zomermaanden.

4. Slachtoffers van een privé-ongeval naar bronbestand en oorzaak, 2003



DO+Rbb: zowel in het bestand van de doodsoorzakenstatistiek als in het rechtbankbestand.
 DO: Uitsluitend in het bestand van de doodsoorzakenstatistiek.
 Rbb: Uitsluitend in het rechtbankbestand (verdeling over de jaren 1996/2003).

5. Slachtoffers van een privé-ongeval naar bronbestand en leeftijd, 2003



DO+Rbb: zowel in het bestand van de doodsoorzakenstatistiek als in het rechtbankbestand.
 DO: Uitsluitend in het bestand van de doodsoorzakenstatistiek.
 Rbb: Uitsluitend in het rechtbankbestand (verdeling over de jaren 1996/2003).

6. Slachtoffers van een privéongeval naar leeftijd en al dan niet ingezetene, 2003

